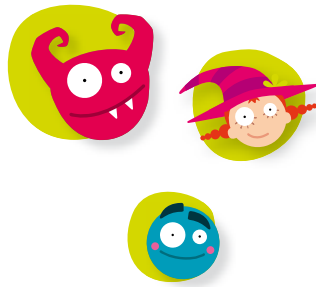
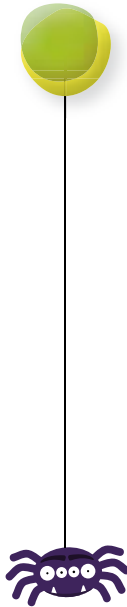

4

LEHEN HEZKUNTZA

Ikasgelako programazioak

Ingurunearen Ezaguera

 PixePOLIS

Egilea

M.^a del Mar de la Mata de la Mata
José Javier García Iglesias

Oinarrizko gaitasunak

Amparo Escamilla González

Adimen emozionala

Antonio Vallés Arándiga

Lankidetzako ikaskuntza

Pere Pujolàs Maset

ibaizabal

0 unitatea. Beste ikasturte bat

EDUKIAK

- Familia: kideak eta ahaidetasun harremanak.
- Zuhaitz genealogikoa: esanahaia eta nola egin.
- Eskola bateko instalazioak eta bertan lan egiten duten pertsonak.
- Ikastetxeko bizikidetza arauak.
- Bizikidetza ikaskideekin: elkarrizketa, tolerantzia eta lankidetza.

HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Familiako bizitzan parte hartzeko interesa piztea.	a Ea ezagutzen dituen familiako ahaidetasun mailak: aitona-amonak, gurasoak, anai-arrebak, osaba-izebak eta lehengusuak-lehengusinak.
Familiako ahaidetasun mailak finkatzea eta familiaren zuhaitz genealogikoa egitea.	b Ea familiaren zuhaitz genealogikoa egiten duen.
Ikastetxe bateko irakasleak eta irakasle ez diren langileak ezagutzea, eta langile horien guztien gelak bertan egiten diren jarduerekin lotzea.	c Ea ezagutzen duen nork egiten duten lan eskola batean, eta ea erlazionatzen dituen jarduerak jarduera horiek egiten diren lekuarekin.
Eskolako bizikidetza arauak ezagutzea eta errespetatzea.	d Ea betetzen eta errespetatzen dituen bizikidetza arauak.
Bizikidetza ona izan dadin, trebetasun sozialek duten garrantzia ezagutzea.	e Ea aintzat hartzen duen trebetasun sozialen garrantzia besteeikiko harremanetan.
Elkarrizketa, tolerantzia eta lankidetza jarrerak garatzea, gatazkak konpontzean.	f Ea elkarrizketa, tolerantzia edo lankidetza jarrerarik ikusten zaion ikaskideekin izandako harreman arazoak konpontzeko bide gisa.

Ebaluazio irizpideak

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	EI
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea, modu ordenatuan, kontatzen dituen zenbait bizipen pertsonal.	6-7	a d e
Zientzia, teknologia eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea ezagutzen dituen zuhaitz genealogiko baten esanahia eta bere senideen ahaidetasun maila.	6-7	a b
	Ea ezagutzen dituen eskoletan egiten diren jarduerak eta lanak, eta ea badakien horiek non egiten diren.	8-9	c
	Ea ulertzen duen gatazkak modu baketsuan konpondu behar direla.	10-11	d e f
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea ezagutzen dituen bizikidetza arauak, eta ea autonomoki eta erantzukizunez hartzen duen parte eskolako bizitzan.	8-9	d
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna: gaitasun emozionala	Ea, eskolako jardueretan, elkarlanean aritzen den eta ea ikaskideekiko tolerantzia erakusten duen.	10-11	c f

1. unitatea. Energia gure gorputzarentzat

EDUKIAK

- Nutrizio funtzioa: definizioa eta parte hartzen duten aparatuak.
- Digestio aparatua eta digestioa.
- Arnasa aparatua eta arnasketa: arnasa hartzea eta arnasa botatzea.
- Zirkulazio aparatua eta zirkulazioa.
- Gernu aparatua eta irazketa.
- Datuak antolatzea edo sailkatzea.
- Gainerakoei laguntzea balioestea.
- Eskola agenda.
- Bizi ohitura eta bizimodu osasungarriak hautatzea.

HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Nutrizio funtzioa eta prozesu horretan parte hartzen duten aparatuak ezagutzea.	a Ea definitzen duen nutrizio funtzioa eta ea identifikatzen dituen parte hartzen duten aparatuak.
Digestio prozesua definitzea eta prozesu horretan parte hartzen duten digestio aparatuen atalak identifikatzea.	b Ea ezagutzen eta identifikatzen dituen digestio aparatuen atalak eta digestioan duten funtzioa.
Arnasa aparatuen atalak eta arnasketa prozesuan duten funtzioa identifikatzea.	c Ea ezagutzen eta identifikatzen dituen arnasa aparatuen atalak eta arnasketan duten funtzioa.
Odol zirkulazioa definitzea eta prozesu horretan parte hartzen duten organoak identifikatzea.	d Ea ezagutzen eta identifikatzen dituen zirkulazio aparatuen atalak eta zirkulazioan duten funtzioa.
Gernu aparatuen irazketan zer eginkizun duen jakitea eta hura osatzen duten organoen funtzioa identifikatzea.	e Ea ezagutzen eta identifikatzen dituen gernu aparatuen atalak eta irazketan duten funtzioa.

Ebaluazio irizpideak

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	El
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea adierazten dituen gorputz barruan gertatzen zaiona ulertzen laguntzen dioten eguneroko egoerak.	12-13	a
	Ea azaltzen duen zer elementuk hartzen duten parte nutrizioan.	14-15	a
	Ea, modu ordenatuan, azaltzen dituen digestioaren eta arnasketaren prozesuak.	16-17	b c
	Ea bereizten dituen zirkulazio eta iraitz aparatuen osagaiak.	18-19	d e
	Ea egituratzen eta laburtzen dituen nutrizioaren eduki garrantzitsuenak.	20	a b c d e
	Ea arrazoitzen dituen hartutako erabakiak, garrantzitsuak direla badakien ohitura osasungarriak hartzeko.	23	a
Zientzia, teknologia eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea ezagutzen duen gure gorputzeko bizi organoen garrantzia.	12-13	a b c d e
	Ea identifikatzen dituen nutrizio funtzioak bere baitan dituen lau prozesuak.	14-15	a
	Ea azaltzen eta ulertzen duen digestioaren eta arnasketaren garrantzia.	16-17	b c
	Ea onartzen duen zirkulazio eta iraitz aparatuen garrantzia.	18-19	d e
	Ea onartzen duen ohitura onen garrantzia, bizitza osasuntsua izateko.	23	a b c d e
Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna	Ea erabiltzen dituen ikasitako ezagutzak, agenda modu arduratsuan erabiltzeko.	22	a
Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna	Ea onartzen duen odola emateak duen garrantzia.	21	d
Giza eta arte kulturarako gaitasuna	Ea garatzen duen munduko errealitate sozialaren ikuspegi kritikoa.	21	a b c d e
Ikasten ikasteko gaitasuna	Ea hautatzen eta antolatzen dituen datuak, taula bat egiteko.	20	b c d e
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea ikasten duen eguneroko zereginak antolatzen.	22	
	Ea bizimodu osasuntsua izateko helburuak pentsatzen dituen.	23	b c d e

2. unitatea. Gure gorputzak funtzionatu egiten du

EDUKIAK

- Erlazio funtzioa: kontzeptua eta parte hartzen duten aparatuak.
- Zentzumenak, nerbio sistema eta lokomozio aparatua.
- Lokomozio aparatua: eskeletoa eta hezurak, muskuluak eta artikulazioak.
- Hezur nagusiak, artikulazioak eta muskuluak.
- Ugalketa funtzioa: gizonezkoen eta emakumezkoen ugaltze aparatua, eta bakoitzaren atalak.
- Pertsonen bizitzako etapak: haurtzarora, nerabezarora eta nagusiarora.
- Datuak barra grafiko batean adieraztea.
- Gainerakoak zaintzea eta errespetatzea.
- Nola egin lan bat ordenagailuz.
- Gizakiak: aldeak eta antzekotasunak.

HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Erlazio funtzioa eta prozesu horretan parte hartzen duten gorputz atalak ezagutzea.	a Ea badakien zer den erlazio funtzioa.
Hezurak eta muskuluak lokomozio aparatuen zati gisa identifikatzea eta zer funtzio duten jakitea.	b Ea deskribatzen duen zentzumenek, nerbio sistemak eta lokomozio aparatuak nola hartzen duten parte erlazio funtzioan. c Ea badakien eskeletoak zer funtzio duen eta ea hezur nagusiak identifikatzen dituen.
Ugalketa funtzioa ulertzea, eta zein diren gizonezkoen eta emakumezkoen ugaltze aparatuen atal nagusiak jakitea.	d Ea ulertzen duen muskuluen funtzioa eta ea muskulu garrantzitsuenak identifikatzen dituen. e Ea definitzen duen ugalketa funtzioa eta ea identifikatzen dituen emakumezkoen eta gizonezkoen ugaltze aparatuen atal nagusiak.
Bizitzako etapak izendatzea.	f Ea bizitzako etapak identifikatzen dituen.

Ebaluazio irizpideak

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	El
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea modu ordenatuan azaltzen duen nerbio sistemaren prozesua: zentzumena, garuna eta erantzuna.	28-29	a
	Ea bereganatzen duen kanpoko informazioa, zentzumenen bidez.	30-31	a b f
	Ea azaltzen duen haur bat eta hirugarren adineko pertsona bat zaintzearen arteko aldea.	35	f
Matematikarako gaitasuna	Ea adierazten dituen datuak barra grafiko batean.	34	f
Zientzia, teknologia eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea badakien lokomozio aparatuak zer-nolako garrantzia duen, gure gorputzak funtziona dezan.	26-27	a c d
	Ea identifikatzen dituen nerbio sistemaren atalak.	28-29	b
	Ea identifikatzen dituen lokomozio aparatuaren atalak.	30-31	c d
	Ea bereizten dituen bi ugaltze aparatuak: gizonezkoena eta emakumezkoena.	32-33	e
	Ea interpretatzen duen barra grafiko batean adierazitako informazioa.	34	f
	Ea identifikatzen eta balioesten dituen pertsonen ezaugarriak.	37	f
Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna	Ea erabiltzen duen testu prozesadore bat, gai interesgarri bati buruzko lan bat egiteko.	36	a b c d e f
Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna	Ea azaltzen duen ingurunera egokitzeak duen garrantzia.	26-27	a
	Ea ezagutzen dituen haurren eta adindunen mendekotasun beharrak.	35	f
	Ea badakien garrantzitsua dela pertsonak diren bezala onartzea.	37	f
Ikasten ikasteko gaitasuna	Ea antolatzen dituen ikasitako ezagutzak, eskema bat osatuz.	36	a b c d e f
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea jabetzen den gure gorputza aldatu egiten dela, bizitzako etapetan aurrera egin ahala.	32-33	f
	Ea hobetzen duen autoestimua, bere aukerak ezagutzuz eta onartuz.	37	f

3. unitatea. Osasuna garrantzitsua da

EDUKIAK

- Elikaduraren eta atsedeneren eragina osasunean.
- Osasuna: mantenugaiak eta elikagaiak.
- Mantenugai nagusiak: proteinak, gluzidoak, lipidoak, gatz mineralak eta bitaminak. Zein elikagai dauzkaten.
- Elikagaien gurpila.
- Dieta orekatua.
- Elikagaien piramidea.
- Ohitura osasungarriak.
- Datuen lerro grafikoak.
- Munduko gastronomia.
- Nola egin taula bat.

HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Osasuna kontzeptua ezagutzea.
Mantenugaiak zer diren definitzea eta mota nagusiak ezagutzea, baita zer elikagai dauzkaten ere.
Elikagaien gurpilaren erabilgarritasuna onartzea.
Dieta kontzeptua ikastea eta dieta orekatu bat izateko jarraibideak zein diren jakitea.
Elikagaien piramidea ulertzea.
Osasun onari eusteko ohitura osasungarri batzuk ezagutzea.
Osasun ona izateko, kirola behar bezala egitea.

Ebaluazio irizpideak

a Ea ondo definitzen duen zer den osasuna.
b Ea badakien zer diren mantenugaiak, ea izendatzen dituen garrantzitsuenak eta ea badakien zer elikagai dauzkaten.
c Ea ezagutzen duen elikagaien gurpila eta, haren bitartez, ondorioztatzen duen zein elikagai hartu behar dugun gehien.
d Ea ezagutzen duen <i>dieta</i> kontzeptua eta ea izendatzen dituen dieta osasungarria izateko jarraibide batzuk.
e Ea erabiltzen duen elikagaien piramidea, dieta orekatu bat lortzeko tresna gisa.
f Ea xtertatzen dituen ohitura osasungarriak, hazkunde egokia eta osasuntsua izateko.
g Ea ezagutzen dituen kirola modu seguruan eta osasungarrian egiteko jarraibideak.

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	El
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea azaltzen duen osasunari eta gaixotasunari buruz dakiena.	40-41	a
	Ea erabiltzen duen elikadurari buruzko lexiko espezifikoa.	42-43	b
	Ea identifikatzen dituen elikadura osasungarrirako zenbait jarraibide.	44-45	d e
	Ea azaltzen duen bi janari mota oso desberdinen arteko aldea.	49	b
Matematikarako gaitasuna	Ea ikasten duen, datu batzuetatik abiatuta, lerro grafiko bat egiten.	48	c
Zientzia, teknologia eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea onartzen duen atsedena eta elikadura garrantzitsuak direla osasuntsu egoteko.	40-41	f
	Ea bereizten dituen elikagai motak, zer mantenugai dauzkaten kontuan hartuta.	42-43	b
	Ea ikasten duen dieta orekatu bat egiten.	44-45	e
	Ea badakien osasuna zer faktoreren mende dagoen eta kirola behar bezala egitea garrantzitsua dela.	47	f g
	Ea ondorioztatzen dituen benetako egoera baten emaitzak, grafiko bat interpretatuz.	48	c e
	Ea sailkatzen dituen elikagaiak, haien mantenugai nagusiak kontuan hartuta.	51	b c
Gizarte eta arte kulturarako gaitasuna	Ea kontzientzia hartzen duen kulturetan gastronomia aniztasuna izateak duen garrantziaz.	49	f
Ikasten ikasteko gaitasuna	Ea aplikatzen dituen garapen pertsonal egokia izateko ohitura osasungarriak, jarraibide batzuen bidez.	46-47	f
	Ea zehazten duen nola egin behar den taula bat, datu ezagun batzuetatik abiatuta.	50	b
	Ea badakien zein diren dieta orekatua jarraitzearen onurak.	51	d
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea erakusten duen badakiela taula bateko datuak irakurtzen.	50	b c
	Ea arrazoitzen duen elikagaien piramidearen eta gurpilaren erabilera, dieta orekatu bat egiteko.	51	c e

4. unitatea. Leku biziak

EDUKIAK

- Ekosistema kontzeptua.
- Ekosistema bateko osagai bizidunak eta bizigabeak.
- Ekosistema motak: ekosistema urtarrak (ur gezakoak eta ur gazikoak) eta ekosistema lehortarrak (poloak, oihanak eta basamortua).
- Ekosistema bateko izaki bizidunen arteko erlazioak.
- Erika kateak: ekoizleen eta kontsumitzaileen analisia.
- Ekosistemen kontserbazioa. Ekosistemak arriskuan.
- Parke naturalak eta parke nazionalak. Desagertzeko arriskuan dauden espezieak.
- Informazioa bilatzea Interneten.

HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Ekosistema bat zer den eta zer osagai dituen definitzea.	a Ea definitzen duen ekosistema terminoa eta ea bereizten dituen haren osagaiak.
Ekosistema motak bereiztea.	b Ea bereizten dituen ekosistema motak.
Ekosistema bateko izaki bizidunen artean, zer erlazio dauden jakitea.	c Ea badakien zer erlazio dauden ekosistema bateko izaki bizidunen artean.
Erika kate bat zer den jakitea eta interpretatzea.	d Ea badakien elika katea eta mailak interpretatzen.
Gizakiaren jarduerak ekosistemetan zer kalte sortzen dituen jakitea eta ekosistemak babestu beharra dagoela ulertzea.	e Ea badakien zer kalte eragiten dituen gizakiak ekosistemetan eta ea ulertzen duen babestu beharra dagoela.

Ebaluazio irizpideak

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	EI
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea azaltzen duen zer dakien ekosistemei buruz, elika katei buruz eta gizakiarengan eragiten dituen ondorioei buruz.	54-55	a b c d e
	Ea badakien zein diren eta ea azaltzen dituen ekosistema bateko osagai bizidunak eta bizigabeak.	56-57	a
	Ea deskribatzen duen elika katea eta bereizten dituen ekoizleak eta kontsumitzaileak.	58-59	c d
	Ea arrazoitzen dituen akuario baten beharrak, ekosistema den heinean.	65	c e
Zientzia, teknologia eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea ohartzen den munduan zenbait bizitza mota daudela.	54-55	a b c
	Ea bereizten dituen ekosistema motak.	56-57	b
	Ea badakien zer erlazio mota dauden ekosistemetan.	58-59	c d
	Ea frogatzen duen ulertzen duela gizakiak ekosistemetan duen eragin kaltegarria.	60-61	e
	Ea aztertzen duen zer-nolako mendekotasuna dagoen elika kate baten eta haren mailen artean.	62	d e
Ea estrapolatzen duen ekosistemez ikasitakoa, akuario batean.	65	a b	
Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna	Ea bilatzen duen behar duen informazioa Inteneten eta ea gai den informazioa iragazteko, behar duen informazioa lortzeko.	64	a b c d e
Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna	Ea ulertzen duen desagertzeko arriskuan dauden espezieak eta ekosistemak babestearen garrantzia.	60-61	e
	Ea azaltzen duen habitat naturalak babestearen garrantzia.	63	e
Gizarte eta arte kulturarako gaitasuna	Ea ikasten duen munduko ekosistema batzuen gaur egungo egoerari buruz.	63	a b c d e
Ikasten ikasteko gaitasuna	Ea interpretatzen duen elika katea, grafiko baten bidez.	62	d
	Ea gai den ekosistemez ikasitakoa eskema batean antolatzeko.	64	a b c d e
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea adierazten duen zer zaintza behar dituen izaki bizidun batek.	65	e

5. unitatea. Indarra eta energia

EDUKIAK

- Indarrak: definizioa. Gorputz baten forma aldaketak edo mugimendu egoeraren aldaketak.
- Ukipen indarrak eta urrutiko indarrak. Magnetismoa eta grabitate indarra.
- *Energia* kontzeptua. Energia motak: energia mekanikoa, bero energia, argi energia, energia kimikoa, energia elektrikoa eta soinu energia.
- Energia moten erabilerak. Energia arduraz erabiltzea.
- Energia iturriak: berriztagarriak eta berriztaezinak. Erregai fosilak.
- Nola sortu elektroiman bat.
- Hobekuntzak eta aurrerapenak.
- Kausak eta ondorioak lotzea.
- Tresna elektrikoak: erabilerak eta kontuan hartu beharrekoak.

HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Helburuak	Ebaluazio irizpideak
<i>Indar</i> kontzeptua barneratzea.	a Ea ulertzen duen zer den indarra eta zer aldaketa eragiten dituen gorputzetan.
Indar mota nagusiak eta sortzen dituzten ondorioak ezagutzea.	b Ea ukipen indarrak eta urrutiko indarrak identifikatzen eta bereizten dituen.
<i>Energia</i> kontzeptua barneratzea.	c Ea ulertzen duen zer den energia.
Zenbait energia motaren berri izatea.	d Ea badakien zein diren energia mota nagusiak, zer aldaketa dituzten eta zertarako erabiltzen diren.
Energia iturri berriztagarriak eta berriztaezinak bereiztea.	e Ea energia iturriak sailkatzen dituen, berriztagarriak edo berriztaezinak diren kontuan hartuta.
Energia modu arduratsuan erabiltzeko beharraz kontzientziaztea.	f Ea baduen energia arduraz erabiltzeko gomendio batzuen berri.

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	El
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea, ahoz eta idatziz, adierazten dituen indarrari eta energiari buruz dituen aurretiko ideiak eta ezagutzak.	72-73	a b
	Ea lexiko espezifikoa erabiltzen duen, energiak gure eguneroko bizitzan dituen erabilerak deskribatzeko.	76-77	d f
Zientzia, teknologia eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea ulertzen duen zeinen garrantzitsuak diren energia iturriak.	72-73	d e
	Ea badakien zer indar mota dauden eta zer ondorio eragiten dituzten.	74-75	b
	Ea energia motak sailkatzen dituen eta ea batetik bestera izandako eraldaketak identifikatzen dituen.	76-77	d
	Ea energia iturri berriztagarriak eta berriztaezinak bereizten eta aipatzen dituen.	78-79	e
	Ea eskuratutako ezagutzak aplikatzen dituen, elektroiman bat egiteko.	80	b
	Ea energia motak eta haien eraginak identifikatzen dituen argazkietan.	83	d c
Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna	Ea bere gain hartzen duen, herritarra den aldetik, energia aurrezteko duen erantzukizuna.	78-79	f
	Ea jabetzen den zailtasunak gainditzearen eta aurrerapen bila aritzearen garrantziaz.	81	f
	Ea tresna elektrikoekin istripurik ez izateko irtenbideak bilatzen dituen.	83	f
Giza eta arte kulturarako gaitasuna	Ea aurrerapenari eta energia motei buruz dituen ezagutzak erabiltzen dituen, horma irudi bat egiteko.	81	c d e
Ikasten ikasteko gaitasuna	Ea indar motak eta haiek eragindako ondorioak lotzen dituen.	74-75	a b
	Ea gertaera bat eragiten duten kausak dagozkien ondorioekin lotzen dituen eta ea dedukzioak egiten dituen.	82	b d
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea elektroiman bat egiteko behar dituen materialak hautatzen dituen.	80	b
	Ea gai den datuak eskema batean antolatzeke, duten garrantziaren arabera.	82	a b c d e
	Ea egoera hipotetiko jakin batean nola jokatu lukeen erabakitzen duen, eta ea hartutako erabakia justifikatzen duen.	83	f

6. unitatea. Argia, soinua... Ekin!

EDUKIAK

- Argia: energia mota bat.
- Argi iturriak: naturalak eta artifizialak.
- Gorputz opakak, gardenak eta zeharrargiak.
- Argiaren ezaugarriak.
- Argiaren islapena eta errefrakzioa.
- Argiaren deskonposizioa.
- Argia eta koloreak: ostadarra.
- Argi kutsadura.
- Soinua: energia mota bat.
- Soinuaren ezaugarriak: intentsitatea, tonua eta tinbrea.
- Soinu kutsadura.
- Nola egin Newtonen diskoa.
- Zer urrats egin behar diren, Interneten irudiak bilatzeko.
- Kontsumo txikiko bonbillak, dirua eta energia aurrezteko.

HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Argia energia iturri bat dela jakitea, eta argi iturri naturalak eta artifizialak bereiztea.	a Ea badakien argia energia mota bat dela, eta ea argi iturri naturalak eta artifizialak bereizten dituen.
Gorputzak argiarekin duten jokaeraren arabera sailkatzea.	b Ea argitutako gorputzek nola jokatzen duten identifikatzen duen.
Argiaren ezaugarriak zein diren jakitea.	c Ea badakizkien argiaren ezaugarri nagusiak.
Argiaren islapena eta errefrakzioa bereiztea.	d Ea argiaren islapena eta errefrakzioa bereizten dituen.
Argi zuriaren deskonposizio prozesua ezagutzea.	e Ea argi zuriaren deskonposizioa ezagutzen duen.
Soinua energia mota bat dela jakitea.	f Ea badakien soinua energia mota bat dela, eta ea soinuaren ezaugarriak zerrendatzen dituen.
Soinuaren ezaugarriak zein diren jakitea.	
Soinu kutsaduraren ondorioez jabetzea.	g Ea soinu kutsaduraren kausez jabetzen den.

Ebaluazio irizpideak

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	El
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea argiari eta soinuari buruz dituen aurretiko ezagutzak adierazten dituen.	86-87	a f
	Ea argiaren jokaerari eta ostadarraren sorrerari buruzko galderei erantzuten dien.	90-91	e
Matematikarako gaitasuna	Ea argiaren kontsumoari buruzko kalkulu errazak egiten dituen.	97	a
Zientzia, teknologia eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea badakien zeinen garrantzitsua den musika eta zer eragin duen eguneroko egoeretan.	86-87	f
	Ea argi iturri motak bereizten dituen.	88-89	a
	Ea argiaren ezaugarri nagusiak zehazten dituen.	90-91	c
	Ea soinuak sailkatzen dituen, dituzten ezaugarrien arabera.	92-93	f
	Ea argiari buruz ikasitakoa aplikatzen duen praktika erraz batzuetan.	94	b
Ea ulertzen duen beharrezkoa dela arduraz kontsumitzea.	97	a c	
Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna	Ea behar dituen irudiak bilatzen dituen Interneten eta ea behar bezala gordetzen dituen.	96	a f
Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna	Ea soinu kutsadurak duen eraginaz ohartzen den.	92-93	g
	Ea ulertzen duen argiak gizakien bizi kalitatean duen garrantzia.	95	a
Giza eta arte kulturarako gaitasuna	Ea modu plastikoan adierazten dituen argiari buruz eskuratutako ezagutzak.	94	b c d e
Ikasten ikasteko gaitasuna	Ea interpretatzen duen objektuek nola jokutzen duten argiarekin.	88-89	b
	Ea modu eskematikoan antolatzen dituen argiari eta soinuari buruzko ezagutzak.	96	a b c d e f g
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea datuak antolatzen eta interpretatzen dituen.	97	a
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna: gaitasun emozionala	Ea eguneroko bizitzan zenbait gabeziarekin bizi diren pertsonei laguntzeko moduak bururatzen zaizkion.	95	g

7. unitatea. Aldaketa eta aurrerapena

EDUKIAK

- Materia eta zer propietate dituen: masa eta bolumena.
- Materiaren egoerak eta aldaketa fisiko eta kimikoak.
- Materiaren egoera aldaketak: urtzea, lurruntzea, kondentsatzea eta solidotzea.
- Nahasteak: homogeenak eta heterogeenak.
- Material naturalak eta artifizialak. Materialen propietateak.
- Materialen kontsumo arduratsua: urrezko hiru arauak.
- Makina bakunak eta konposatuak. Palanka, polea eta plano inklinatua.
- Makinekin lotutako aurrerapenak eta aurkikuntzak.
- Makina baten osagaiak aztertzea.
- Makinak eta berrikuntza.
- Ahozko aurkezpen bat prestatzea.
- Lan baterako material egokia aukeratzea.

HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Materiaren ezaugarriak eta propietateak zein diren jakitea.	a Ea materia zer den definitzen duen, eta ea badakien zer egoeratan egon daitekeen naturan.
Materiaren hiru egoerak identifikatzea.	
Materiak izan ditzakeen aldaketen berri izatea.	b Ea materiak izan ditzakeen aldaketa motak identifikatzen dituen.
Nahasteak eta nahaste motak identifikatzea.	
Zenbait jatorritako material naturalak eta material artifizialak bereiztea.	c Ea materialak sailkatzen dituen, naturalak edo artifizialak diren kontuan hartuta.
Materialen propietateak zein diren jakitea.	
Urrezko hiru arauak jakitea eta erabiltzea.	e Ea urrezko hiru arauak ulertzen eta azaltzen dituen.
Makina bakunak eta makina konposatuak zer diren eta zertarako balio duten jakitea.	
Makina bakunak identifikatzea eta duten erabileragatik bereiztea: palanka, polea eta plano inklinatua.	f Ea makina bakunak eta makina konposatuak bereizten dituen eta garrantzitsuenak deskribatzen dituen.

Ebaluazio irizpideak

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	EI
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea argi eta garbi adierazten dituen materialei eta makinei buruz dituen ezagutzak.	100-101	c d f
	Ea ahoz justifikatzen duen materiaren aldaketa motei buruzko galdera bati emandako erantzuna.	102-103	b
	Ea ulertzen duen zeinen garrantzitsuak diren makinak eguneroko bizitzarako.	109	f
	Ea ahoz adierazten dituen, argi eta zehatz, eskuratutako ezagutzak.	110	a b c d e f
Zientzia, teknologia eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea jabetzen den aurrerapen teknologikoen garrantziaz eta gizakiaren bizitzan duten eraginaz.	100-101	f
	Ea materiaren egoera aldaketak azaltzen dituen eta ea nahaste motak dagozkien ezaugarriekin lotzen dituen.	102-103	a b
	Ea material naturalak dagokien jatorriarekin lotzen dituen eta ea material baten propietateak aipatzen dituen, hari behatuz.	104-105	c d
	Ea balioesten duen zenbat errazten diguten bizimodua makinek.	106-107	f
	Ea ikasitakoa aplikatzen duen, makina baten osagaiak aztertzeko.	108	f
	Ea ulertzen duen zeinen beharrezkoa den materialen propietateak ezagutzea.	111	d
Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna	Ea ulertzen duen zeinen beharrezkoa den materialak birziklatzea.	104-105	e
Giza eta arte kulturarako gaitasuna	Ea materialen propietatei buruz dituen ezagutzak erabiltzen dituen, lanak egiteko.	111	d
Ikasten ikasteko gaitasuna	Ea eskuratutako ezagutzak erabiltzen dituen, makina bakunak eta makina konposatuak sailkatzeko eta bereizteko.	106-107	f
	Ea makina baten funtzionamendua interpretatzen duen, eskuratutako ezagutzetan oinarrituta.	108	f
	Ea materialei eta makinei buruz dituen ezagutzak modu eskematikoan antolatzen dituen.	110	c d f
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea lan bat egiteko behar dituen materialak aukeratzen dituen.	111	c d
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna: gaitasun emozionala	Ea pertsonen sormena eta horrek zientziaren aurrerapenetan izan duen eragina balioesten dituen.	109	d e f

8. unitatea. Ingurunea esploratzen

EDUKIAK

- Harriak, mineralak eta lurzorua.
- Mineralen ezaugarriak.
- Lurzoruko geruzak edo horizonteak.
- Mendia. Mendiaren zatiak.
- Euskadiko mendirik garrantzitsuenak.
- Euskadiko erliebearen mapa.
- Ibaiak. Ibaiaren zatiak. Ezaugarriak.
- Euskadiko ibaiak: Kantauri isurialdea eta isurialde mediterraneoak.
- Euskadiko mapa fisikoa.
- Testu prozesadorean lanak egitea (Word).
- Ibilaldi bat antolatzeko jarraibideak.

HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Harri eta mineral kontzeptuak bereiztea.
Mineralen propietateak ezagutzea.
Lurzorua zer den, zer geruza dituen eta zerez osatuta dagoen jakitea.
Mendi baten zatiak zein diren jakitea.
Euskadiko erliebearen elementuak zein diren jakitea.
Ibai baten ibilbidearen zatiak eta ibaiaren elementuak ezagutzea.
Zenbait ibai identifikatzea, zer isurialdetakoak diren kontuan hartuta.

Ebaluazio irizpideak

a Ea <i>harri</i> eta <i>mineral</i> kontzeptuak bereizten dituen.
b Ea mineralen propietateak identifikatzen dituen.
c Ea badakien zer den lurzorua eta zer geruza dituen.
d Ea mendi bat zer den definitzen duen eta ea mendien zatiak identifikatzen dituen.
e Ea badakien zein diren Euskadiko erliebearen elementurik garrantzitsuenak, eta ea mapa batean kokatzen dituen.
f Ea ibai bat zer den definitzen duen eta ea ibaien ezaugarriak identifikatzen dituen.
g Ea Euskadiko ibairik garrantzitsuenak ezagutzen dituen.

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	EI
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea Euskadiko ibaiei eta mendiei buruz dituen aurretiko ezagutzak adierazten dituen.	114-115	d e f g
	Ea mendi baten zatiak, ahoz eta idatziz, adierazten dituen.	118-119	d
	Ea lexiko espezifikoa erabiltzen duen, ibai baten zatiak aipatzeko.	120-121	f
	Ea lexiko egokia erabiltzen duen, bere aukeraketak deskribatzeko.	125	a
Zientzia, teknologia eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea bere buruan eta bere aukeretan sinestearen garrantziaz jabetzen den.	114-115	e
	Ea harriak eta mineralak bereizten dituen.	116-117	a b
	Ea Euskadiko erliebearen elementu nagusiak mapa mutu batean identifikatzen dituen.	118-119	e g
	Ea Euskadiko ibai nagusiak mapa mutu batean identifikatzen dituen.	120-121	g
	Ea bere ezagutzak aplikatzen dituen, mapa fisiko bat interpretatzeko.	122	e
	Ea zerrenda bat egiten duen, irteera baterako behar dituen gauzekin.	125	e
Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna	Ea bere ezagutzak aplikatzen dituen, lan bat egiteko eta egituratzeko.	124	a b c d e f g
Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna	Ea ulertzen duen zeinen garrantzitsua den ahalegintzea eta ez etsitzea.	123	g
Ikasten ikasteko gaitasuna	Ea eskema bat erabiltzen duen, lurzoruaren zatiak deskribatzeko.	116-117	c
	Ea informazioa lortzen duen, mapa baten legendatik.	122	e
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea datuak eskema batean antolatzeko gai den.	124	a b c d e f g
	Ea, bere kabuz eta arrazoituz, erabakiak hartzen dituen.	125	b
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna: gaitasun emozionala	Ea pertsonak egindako ahalegina balioesten duen, haien lekuan jarrita.	123	e

9. unitatea. Euskadi ezagutzen

EDUKIAK

- Euskadiko lurraldea.
- Lurralde baten mugak: naturalak eta artifizialak. Euskadiren mugak.
- Espainiako Konstituzioa eta demokrazia.
- Estatuko erakundeak: erregea, Parlamentua, Gobernu eta auzitegiak.
- Hauteskunde demokratikoak eta hauteskunde prozesua.
- Euskadiko lurraldearen banaketa: herriguneak, udalerriak, eskualdeak eta probintziak.
- Autonomia erkidegoak. Autonomia estatutua.
- Euskadiko mapa politikoa eta haren interpretazioa.
- Tolerantzia munduan.
- Organigrama bat egitea.

HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Helburuak	Ebaluazio irizpideak
Euskadiko lurraldea ezagutzea.	a Ea ezagutzen duen Euskadiko lurraldea.
Euskadiko lurraldearen muga naturalak eta artifizialak bereiztea.	b Ea identifikatzen dituen Euskadiren muga naturalak eta artifizialak.
Demokraziaren eta Espainiako Konstituzioaren garrantzia balioestea.	c Ea aitortzen duen demokraziaren eta Espainiako Konstituzioaren balioa eta garrantzia.
Estatuko erakundeak ezagutzea.	d Ea badakien zer erakunde dituen Estatuak.
Hauteskunde prozesua ezagutzea.	e Ea azaltzen duen hauteskunde prozesu demokratikoa.
Euskadiko lurralde banaketa zein den jakitea.	f Ea identifikatzen duen Euskadiko lurralde banaketa eta ea harremanak ezartzen dituen.
Autonomia estatutuen garrantzia balioestea.	g Ea badakien zer-nolako garrantzia eta zer funtzio duten autonomia estatutuek, eta ea haiek balioesten dituen.

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	El
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea, ahoz eta idatziz, adierazten duen Espainiaren eta Euskadiren antolaera politikoaz dakiena.	132-133	c d e f g
	Ea lexiko zehatza erabiltzen duen, zenbait legeren garrantzia adierazteko; adibidez, autonomia estatutuarena.	138-139	g
Zientzia, teknologia, eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea jabetzen den herritarren eskubideen aldeko borrokan egindako aurrerapenen garrantziaz.	132-133	c
	Ea ezagutzen dituen Euskadiko lurraldea eta haren mugak.	134-135	a b
	Ea bereizten dituen Estatuko erakundeak.	136-137	d
	Ea bereizten dituen herriak eta hiriak argazkietatik eta irudietatik, eta ea esaten duen zer izen duten.	138-139	f
	Ea dakiena aplikatzen duen, mapa politiko bat interpretatzeko.	140	a b f
	Ea ohartzen den beharrezkoa dela hautuak norberaren irizpideetan oinarrituta egitea.	143	c e
Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna	Ea jabetzen den erkidegoen arteko mugen garrantziaz.	134-135	a b
	Ea adierazten dituen bere ideiak Espainiako Konstituzioari eta hauteskunde prozesuei buruz.	136-137	c e
	Ea jabetzen den zenbait egoeratan tolerante izatearen garrantziaz.	141	c e
Giza eta arte kulturarako gaitasuna	Ea dakiena aplikatzen duen, tolerantziari buruzko horma irudi bat egiteko.	141	c
Ikasten ikasteko gaitasuna	Ea ateratzen duen informazioa mapa bateko legendatik.	140	a b f
	Ea ezartzen dituen loturak organigrama batean.	142	d e g
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea erakusten duen datuak eskema batean antolatzeko gaitasuna.	142	b c d e f
	Ea arrazoitzen dituen bere erabakiak, hautu bat egiten duenean.	143	e
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna: gaitasun emozionala	Ea balioesten dituen besteen bertuteak.	143	c e

10. unitatea. Biztanleria aldatu egiten da

EDUKIAK

- *Biztanleria* kontzeptua.
- Biztanle gazteak, helduak, adinekoak; landako biztanleria, hirikoa, aktiboa eta ez-aktiboa.
- Errolda eta zentsua.
- Berezko hazkundera: jaiotza eta heriotza tasak.
- Migrazio hazkundera: immigrazioa eta emigrazioa.
- Aldaketak joan den mendeko Euskadiko biztanlerian.
- Euskadiko jaiegun eta tradizio nagusiak.
- Biztanleria grafikoak.
- Munduko kulturak, haien jaiegunak eta haien tradizioak.
- Testu prozesadoreko tresnak (Word).
- Festa bat antolatzea.

HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Leku bateko <i>biztanleria</i> kontzeptua ulertzea.
Biztanleria sailkatzea, zenbait irizpideren arabera.
Zentsua eta errolda zertarako diren jakitea.
Lurralde bateko biztanleria aldarazten duten faktoreak identifikatzea.
Azken mendean, Euskadiko biztanleria zerk aldarazi duen identifikatzea.
Euskadiko tradizio eta jaiegun nagusiak eta horien adierazpenak zein diren jakitea.

Ebaluazio irizpideak

a Ea ulertzen duen zer den <i>biztanleria</i> kontzeptua, eta ea aztertzen duen, hura osatzen duten pertsonen adina, kopurua eta lanarekiko harremana kontuan hartuta.
b Ea badakien zein diren zentsuaren eta erroldaren ezaugarriak eta ea zer informazio ematen duten.
c Ea ohartzen den jaiotza tasa, heriotza tasa, immigrazioa eta emigrazioa toki bateko biztanleria aldarazten duten faktoreak direla.
d Ea badakien zer faktorek aldarazi zuten joan den mendeko biztanleria.
e Ea badakien zein diren Euskadiko tradizio eta jaiegun garrantzitsuenak.

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	El
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea, ahoz eta idatziz, adierazten duen Euskal Autonomia Erkidegoko biztanleriari buruz dakiena.	146-147	a b c d e
	Ea erabiltzen duen lexiko espezifikoa, biztanleria hainbat alderdiren arabera sailkatzeko.	148-149	a b c d
Matematikarako gaitasuna	Ea kalkulatzeko duen biztanleriaren hazkundera edo beherakada, hura baldintzatzen duten faktoreak eta azken urteetako bilakaera kontuan hartuta.	150-151	c d
Zientzia, teknologia, eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea ohartzen den biztanlerian nolako aldaketa eta aurrerapen garrantzitsuak gertatu diren.	146-147	c d
	Ea bereizten dituen toki bateko biztanleriaren ezaugarriak.	148-149	a c
	Ea identifikatzen duen zentsuak eta erroldak ematen duten informazioa.	150-151	b
	Ea bereizten eta aipatzen dituen hainbat tradizio, argazkiak eta irudiak ikusita.	152-153	e
	Ea dakiena aplikatzen duen, biztanleria grafiko batetik informazioa ateratzeko.	154	a
	Ea ohartzen den aisialdiko jarduerak bere ahalekin arabera egokitu behar dituela.	157	e
Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasuna	Ea erabiltzen duen Word edo beste testu prozesadoreen bat, lan errazak egiteko.	156	a b c
Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna	Ea ohartzen den zer-nolako garrantzia duten tradizioek, jaiegunek eta horien adierazpenek, toki jakin bateko kultura bizitzan.	152-153	e
	Ea balioesten duen beste kultura adierazpenak errespetatzeak duen garrantzia.	155	e
Ikasten ikasteko gaitasuna	Ea interpretatzen duen grafiko batetik ateratako informazioa.	154	a
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea erakusten duen datuak eskema batean antolatze gaitasuna.	156	a
	Ea arrazoitzen dituen bere erabakiak eta hautuak.	157	a
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna: gaitasun emozionala	Ea jartzen den beste pertsona batzuen tokian, haien kultura eta tradizioak ulertzeko.	155	e
	Ea balioesten duen ikaskideen adiskidetasuna.	157	e

11. unitatea. Historia ulertzea

EDUKIAK

- Historiaurrea eta haren ezaugarriak.
- Historiaurrea: ehiztariak eta biltzaileak, nekazariak eta abeltzainak.
- Antzinaroa: zibilizazioak.
- Erromatar Inperioa: ezaugarriak.
- Erdi Aroa: antolamendua eta gizarte taldeak.
- Aurrerapenak eta aurkikuntzak makinetan.
- Gertaerak denboraren lerroan kokatzea.
- Kultura ondasunak eta ondarea zaintzea.
- Ebaluazio kontrol bat prestatzea.
- Ibilbide turistikoa bat antolatzea.

➔ HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Historiaurreko bizimoduaren ezaugarri nagusiak zein diren jakitea.	a Ea badakien Historiaurreak zer aldi hartzen duen eta zein diren etapa horren ezaugarri nagusiak.
Historiaurreko aurkikuntzen eta asmakizunen garrantzia balioestea.	
Antzinaroaren ezaugarri nagusiak zein diren jakitea.	b Ea badakien Antzinaroak zer aldi hartzen duen eta zein diren Erromako zibilizazioaren ezaugarri nagusiak.
Erromatar Inperioak Historiari egindako ekarpen nagusiak zein izan ziren jakitea.	
Erdi Aroaren ezaugarri nagusiak zein diren jakitea.	c Ea badakien Erdi Aroak zer aldi hartzen duen eta zein diren etapa horren ezaugarri nagusiak.
Erdi Aroko gizarte antolamendua eta gizarte haren kultura ekarpenen garrantzia identifikatzea.	

Ebaluazio irizpideak

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	El
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea, ahoz eta idatziz, adierazten duen Historiako aroez dakiena.	160-161	a b c
	Ea testu labur bat idazten duen, erromatar eraikin nagusiak deskribatzeko.	164-165	b
	Ea lexiko egokia erabiltzen duen, bere erabakiak azaltzeko.	171	a b c
Zientzia, teknologia, eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea ohartzen den ikerketen eta aurkikuntza arkeologikoen garrantziaz.	160-161	a b c
	Ea zehazten dituen Historiaurreko bizimoduaren ezaugarriak.	162-163	a
	Ea badakizkien Antzinaroaren eta Erromatar Inperioaren oinarrizko ezaugarriak.	164-165	b
	Ea bereizten dituen Erdi Aroko bizimoduaren elementu bereizgarriak.	166-167	c
	Ea dakiena aplikatzen duen, gertaerak denboraren lerroan kokatzeko.	168	a b c
Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna	Ea ohartzen den beharrezkoa dela ibilbide bat pentsatzea, bisita turistikoa bat egiteko orduan.	171	a b c
	Ea hartzen duen dagokion erantzukizuna, Historiako hainbat arotako kultura adierazpenak errespetatzeko.	169	a b c
Giza eta arte kulturarako gaitasuna	Ea Historiako gertaerei buruz dakiena adierazten duen, denboraren lerroa erabilia.	168	a b c
	Ea egiten duen Gizadiaren Ondare izendatutako tokien horma irudi bat.	169	a b c
Ikasten ikasteko gaitasuna	Ea identifikatzen dituen Historiaurrearekin zerikusia duten irudiak eta testu soilak.	162-163	a
	Ea egiten dituen gertakizun historikoen eta gaur egungoen arteko loturak.	166-167	a b c
	Ea zehazten dituen azterketa bat prestatzeko pausoak.	170	a b c
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea erakusten duen datuak eskema batean antolatuzeko gaitasuna.	170	a b c
	Ea erabakitzen duen proposatutako egoera hipotetiko batean, zer portaera hartu behar duen.	171	a b c

12. unitatea. Gaur egungo historia

EDUKIAK

- Aro Modernoa. Ezaugarriak. Artea eta kultura.
- Aro Garaikidea. Ezaugarriak. Asmakizun bikainak.
- Aurrerapena eta garapena xx. mendean.
- Margolan bati buruzko iruzkina egitea.
- Aurrerapena. Aurrerabide zientifikoaren eta teknologikoaren eragina gure etorkizunean.
- Word testu prozesadorean egindako lan bat aurkeztea eta inprimatzea.
- Bizitza iraganean. Ezagutza iturriak.

HELBURUAK ETA EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Helburuak

Aro Modernoaren ezaugarri nagusiak zein diren jakitea.
Amerika aurkitzearen garrantziaz eta horren ondorioez jabetzea.
Aro Garaikidearen ezaugarri nagusiak zein diren jakitea.
Asmakizun handiak eta horien asmatzaileak identifikatzea.
Gaur egungo bizimoduaren ezaugarri nagusiak zein diren jakitea.
xx. mendean hainbat arlotan izandako aurrerapenen garrantzia balioestea.

Ebaluazio irizpideak

a Ea badakien zein diren Aro Modernoaren ezaugarriak.
b Ea jabetzen den zer ondorio historiko ekarri zituen Amerika aurkitzeak.
c Ea badakien zein diren Aro Garaikidearen ezaugarri nagusiak.
d Ea lotzen dituen gaur egungo asmakizun handiak horien asmatzaileekin eta ea ohartzen den zer garrantzi izan zuten.
e Ea badakien zein diren gaur egungo bizimoduaren ezaugarri nagusiak.
f Ea aztertzen duen xx. mendean izandako aurrerapenek jendearen bizimoduan duten garrantzia eta ea aztertzen duen haien bilakaera.

➔ OINARRIZKO GAITASUNAK

Gaitasuna	Adierazlea	Or.	El
Hizkuntza komunikaziorako gaitasuna	Ea zuzen adierazten dituen Historiako gaietako buruzko ideiak eta ezagutzak.	174-175	a b c d e
Zientzia, teknologia, eta osasun kulturarako gaitasuna	Ea oharitzen den zer garrantzi duen Historia ezagutzeak eta ondare kulturala gordetzeak.	174-175	a c e
	Ea lotzen dituen Aro Modernoaren zenbait ezaugarri.	176-177	a
	Ea identifikatzen dituen Aro Garaikidearen hasiera markatu zuten gertaerak eta horien ondorioak	178-179	c d
	Ea badakien zer elementu diren gaur egungo bizimoduaren ezaugarri.	180-181	e
	Ea aplikatzen duen Historiaz dakiena, artelan bat iruzkintzeko.	182	a
	Ea balioesten duen iraganeko garaietako bizimodua ezagutzeak duen garrantzia.	185	a c d e f
Informazioa tratatzeko eta teknologia digitala erabiltzeko gaitasunak	Ea barneratzen dituen fitxategi bat inprimatzeko, euskarri digitalean gordetzeko eta mezu elektronikoen bidez txertatzeko eman beharreko pausoak.	184	f
Gizarterako eta herritartasunerako gaitasuna	Ea balioesten duen aurrerabide zientifikoek jendearen bizimoduaren bilakaeran eta hobekuntzan izan duten garrantzia.	180-181	f
	Ea hartzen duen, herritar den aldetik, dagokion erantzukizuna, munduan gertatzen denaz interesa agertzeko.	183	e f
	Ea balioesten duen familia, iraganaren berri jakiteko iturri izan daitekeen aldetik.	185	e
Giza eta arte kulturarako gaitasuna	Ea behatzen dien artelan baten ezaugarriak eta ea horiek aztertzen dituen.	182	a
Ikasten ikasteko gaitasuna	Ea interpretatzen dituen Amerikaren aurkikuntzak Historiaren bilakaeran izandako ondorioak.	176-177	b
	Ea ikasten dituen buruz asmatzaile esanguratsuenen izenak eta haien asmakizunak.	178-179	d
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna	Ea erakusten duen datuak eskema batean antolatze gaitasuna.	184	a c e f
	Ea hartzen duen ekimena, lanerako proposamenak gauzatzeko.	185	f
Norberaren autonomiarako eta ekimenerako gaitasuna: gaitasun emozionala	Ea azaltzen duen garrantzitsua dela teknologiak erabiltzea, bere inguruko errealitatea ezagutzeko, eta ea bereizten duen zer aldaketa diren onerako eta zein txarrerako.	183	f